

روشهای سرمایه‌گذاری مشارکتی بخش خصوصی و شهرداری

در سال های اخیر، حکومت ها در سطوح مختلف تلاش می کنند که هزینه ها را محدود کنند بدون اینکه خدمات را کاهش دهند. در سطح کشورها، ابتکارات مختلفی برای تغییر در نقش حکومت در مدیریت دارایی ها و املاکشان مورد ارزیابی قرار گرفته است. با توجه به نیازهای مالی، وزارتخانه های کشورها به طور فزاینده ای به مدیریت تاسیسات زیربنایی در یک روش شبه تجاری سوق پیدا کرده اند و به دنبال کشف راه های جدید از مشارکت های بین حکومت و بخش خصوصی هستند. در نتیجه این ابتکارات، حالت های مشارکت بسیار مختلفی به وجود آمده که بسیاری از آنها دارای همپوشانی با یکدیگر هستند ولی در معنا و روش دارای اختلاف ظریفی می باشند. در این گزارش توضیح اجمالی بر تکنیک های مشارکت که بیشترین استفاده را دارند و در حال حاضر در خدمت حکومت و بخش خصوصی قرار دارند داده می شود.

۱. مقدمه

در یک تقسیم بندی کلی می توان منابع درآمدی شهرداری ها را به دو گروه منابع درآمدی داخلی و منابع درآمدی خارجی تقسیم بندی کرد. درآمدهای حاصل از عوارض نوسازی، عوارض نقل و انتقال املاک و عوارض اتومبیل، درآمد حاصل از فروش خدمات و جریمه ها بخشی از عناوین منابع درآمدی داخلی است و منابع درآمدی خارجی شهرداری ها شامل کمک های بلاعوض دولت و استقراض است که خارج از سازمان های شهرداری دریافت می شود.

در این راستا و با توجه به اینکه یکی از ارکان اصلی اقتصاد شهری، شهرداری ها هستند که به دولت های محلی مشهور شده اند از جنبه تأمین مالی و همچنین استقلال مالی دچار چالش های قابل توجهی هستند. استقلال مالی و تأمین هزینه های جاری و هزینه های پروژه های عمرانی دولت های محلی بدون اتکا به دولت مرکزی از نظر ثبات سیاسی و مالی اهمیت زیادی برای شهرداری ها دارد.

نهایتاً هدف شهرداری ها (دولت های محلی) در بودجه ریزی در بلندمدت، کاستن از درآمدهای ناپایدار از جمله عوارض فروش تراکم، عوارض تخلفات ساختمانی و جرائم ماده صد و همچنین وابستگی کمتر به دولت مرکزی

است و افزودن بر منابع درآمدی پایدار از جمله عوارض نوسازی، مالیات بر زمین و مستغلات و خصوصا درآمدهای حاصله از فروش خدمات است.

۱-۱ اهمیت استقلال مالی شهرداری ها

هم اکنون در بسیاری از کشورهای دنیا، شهرداری‌ها در جایگاه دولت‌های محلی قرار داشته و با هدف تمرکززدایی از فعالیت‌های دولت مرکزی، تصمیم‌گیری در مورد بسیاری از جنبه‌های اقتصادی هر شهر به طور کامل به شهرداری‌ها واگذار شده است. طبیعتاً شهرداری‌ها و دولت‌های محلی، هم برای تامین هزینه‌های جاری خود و هم به منظور تامین هزینه پروژه‌های عمرانی، نیازمند تامین منابع مالی هستند.

منظور از ثبات سیاسی، آن است که وابستگی بودجه شهرداری‌ها (دولت‌های محلی) به کمک‌های مستقیم دولتی، مخصوصاً در مورد شهرهای بزرگ، امکان تلاش سیاستمداران دولتی برای تاثیرگذاری سیاسی بر تصمیمات شهرداری‌ها را افزایش می‌دهد. همچنین منظور از ثبات مالی آن است که هر چه منابع مالی شهرداری‌ها (دولت‌های محلی) مستقل‌تر از کمک‌های دولتی باشد، نوسانات درآمد شهرداری‌ها کمتر شده یا دست کم نوسانات مذکور تابع تصمیمات خارج از مجموعه شهرداری نخواهد بود.

به همین دلیل است که تعدادی از شهرداری‌های ایران، مانند شهرداری‌های بسیاری از شهرهای دنیا، کوشیده‌اند تا در مسیر خودکفایی مالی و بی‌نیاز شدن از کمک‌های مالی دولتی گام بردارند و به همین منظور شیوه‌هایی برای جذب منابع مالی غیردولتی را در پیش گرفته‌اند که یکی از این شیوه‌ها، ارائه طرح‌های متنوع سرمایه‌گذاری است. طبیعتاً به منظور جذب سرمایه اولیه مورد نیاز برای راه‌اندازی این پروژه‌های سرمایه‌گذاری، می‌توان روش‌هایی مانند گرفتن وام‌های بانکی و یا عرضه سهام پروژه‌های سودده شهری در بورس را مطرح نمود.

اما مساله مهم این است که در شرایط فعلی ایران، هم سیستم بانکی و هم سیستم بورس به قدری ضعیف و توسعه نیافته هستند که به هیچ وجه نمی‌توان بر روی جذب مستمر، مطمئن و باثبات منابع مالی از این دو محل حساب باز کرد. از طرف دیگر، با توجه به دولتی بودن بخش عمده سیستم بانکی در ایران، تلاش شهرداری‌ها برای اخذ وام‌های

هنگفت از بانک‌ها، محتاج درگیر شدن در یک فرآیند طولانی و طاقت‌فرسای چانه‌زنی با بخش‌های مختلف دولتی بوده و با هدف خودکفایی مالی شهرداری‌ها در تضاد می‌باشد.

۱-۲ ضرورت تامین مالی شهرداری

واقعیت این است که طراحی نظام درآمدی شهرداریها در ایران بدون توجه به مبانی نظری مالیه محلی صورت گرفته است. حتی اغلب مطالعاتی که به منظور اصلاح این نظام صورت گرفته‌اند فاقد این خصیصه می‌باشند. فقدان مبانی نظری، پیامدهای منفی را به بار آورده است که کاهش کارایی تخصیصی در اقتصاد شهری، ناسازگاری مالیاتها و بهای خدمات شهری با عدالت افقی و عمودی، بی‌ثباتی درآمدهای شهرداری و عدم حسابداری شهرداری به عنوان عرضه‌کننده خدمات شهری در مقابل شهروندان از آن جمله است.

۱-۳ سرمایه‌گذاری در مصرف و صرفه‌جویی انرژی در شهرها

مدیریت تهیه توزیع و مصرف انرژی در شهرها از چالش‌های بزرگ زندگی بشر کنونی است. تبعات مصرف بی‌اندازه انرژی و اثرات آن بر محیط زیست انسان هر روزه به صورت واضح تری خود را نشان می‌دهند. الودگی‌های شدید ناشی از مصرف سوختهای فسیلی، اثر گلخانه‌ای و افزایش دمای زمین دولت‌ها و شهروندان را به چاره‌اندیشی واداشته است.

در کشورهایی مانند ایران وجود منابع نفتی و انرژی ارزان مشکلات و تبعات مصرف بی‌رویه را صد چندان نموده است. بنابر بسیاری از آمارها اگر سرعت رشد مصرف انرژی در کشور ما همین گونه رشد نماید تا کمتر از ۱۰ سال دیگر نفتی برای صادر کردن نخواهیم داشت و تمامی تولید نفت را باید در داخل کشور مصرف کنیم.

مدیریت انرژی در شهرها بخشی با اهمیت و حیاتی از حوزه مدیریت شهری است و موفقیت در آن می‌تواند اثرات بسیار قابل توجهی در بهبود زندگی شهری داشته باشد.